

loosheid – zoals vertolkt in de eerste twee lezingen – nog een lange weg af te leggen heeft.

Eef Vandebroek*

PENOLOGIE EN VICTIMOLOGIE

Van beweging tot actie: het verhaal van vzw Rondpunt

noodzaak

*gemis moet geduid
en schuld benoemd
wat krom is rechtgesproken
vergoed wat heeft gebloed
gelijmd wat werd gebroken*

Wim Geysen

Elk jaar opnieuw worden ruim 7000¹ kinderen, jongeren en volwassenen geconfronteerd met de ingrijpende gevolgen van een zwaar verkeersongeval. Jaarlijks laten twee volle schoolbussen jonge mensen onder de 20 jaar het leven in het verkeer. Duizenden gezinnen, vriendenkringen, teams... worden jaar na jaar geconfronteerd met iemand die door een handicap niet meer dezelfde is. Ook de verwerking van het feit dat men een ongeval veroorzaakt heeft, is geen evidentie. De dood of de levenslange handicap veroorzaakt hebben bij een medemens laat iemand nooit meer los. De prijs die de burger en de samenleving betalen voor een zwaar verkeersongeval valt moeilijk te becijferen. Het menselijke leed is groot en de gevolgen zijn vaak levenslang en op verscheidene levenssterreinen voelbaar. Daartegenover staat dat een verkeersongeval te vaak wordt beschouwd als een normale tol die onze mobiliteit eist. Het verzet tegen de banalisering van de gevolgen van een verkeersongeval was en is nog steeds de drijvende kracht achter het werk dat vzw Rondpunt samen met vele anderen, lotgenoten en professionals, verricht voor het

verbeteren van de opvang van verkeersslachtoffers in Vlaanderen.

1. Historiek

Het verhaal van Rondpunt begint in 2003 met de oprichting van vzw ZEBRA, 'bondgenoot van Kinderen van de Weg'. ZEBRA, een door het Levenslijn Kinderfonds² privaat gefinancierde organisatie, sprak samen met de lotgenotenorganisatie Ouders van Verongelukte Kinderen (OVK), het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW) en enkele onderzoekers het beleid aan op zijn verantwoordelijkheid.

In navolging van de beleidsnota's³ van de Ministers van Welzijn en Mobiliteit en het onderzoek van Ivo Aerts en Frank Hutsebaut⁴ naar de noden en behoeften van verkeersslachtoffers en hun nabestaanden, stelden de organisaties twee grote problemen aan de kaak:

- Het hulpaanbod werd als versnipperd, ondoorzichtig en/of ontoereikend ervaren door verkeersslachtoffers zelf.
- Er was een gebrek aan kennis over heel wat aspecten van de gevolgen van een verkeersongeval of er ontbrak een vorm om deze kennis te delen.

Het eerste initiatief vanuit het beleid was de organisatie van de Vlaamse Staten-Generaal voor een Beter Opvang en Begeleiding van Verkeersslachtoffers op 16 februari 2007. Negen werkgroepen⁵ en een honderdtal experts bogen zich over de problematiek en kwamen tot 214 aanbevelingen.

² Het Levenslijn Kinderfonds is het bedrijfsfonds van de Vlaamse Media Maatschappij dat beheerd wordt de Koning Boudewijnstichting (www.levenslijn.be).

³ Beleidsnota 2009-2014 – Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – Minister Jo Vandeuren en beleidsnota 2009-2014 – Mobiliteit en Openbare Werken – Minister Hilde Crevits.

⁴ Aerts, I., Hutsebaut, F. (2010). *Kinderen als slachtoffer van het verkeer. Onderzoek naar de noden, behoeften en ervaringen van verkeersslachtoffers en hun nabestaanden*. Brussel: ASP – Academic & Scientific Publishers.

⁵ Er werden 9 thematische werkgroepen (politie, justitie, verzekering, psychosociale zorg, medische zorg, re-integratie, veroorzakers, statistiek en mobiliteit) opgestart die gedurende een 6-tal maanden binnen hun thema de gevolgen van een verkeersongeval analyseerden op knelpunten en *good practices* en vervolgens aanbevelingen formuleerden.

* Assistente, Instituut voor Strafrecht, Faculteit Rechtsgeleerdheid K.U.Leuven.

¹ Cijfers gebaseerd op het aantal dode en zwaar-gewonde slachtoffers in verkeersongevallen in 2009. Zie http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/verkeer_vervoer/verkeer/ongevallen_slachtoffers/verkeersslachtoffers.

Deze werden op de Staten-Generaal voorgesteld en de conclusies leidden tot een uitbreiding van de personeelsmiddelen bij de Centra Algemeen Welzijnswerk voor de opvang van verkeersslachtoffers, de aanstelling van een bijzondere commissaris voor de verkeersslachtoffers en het financieren van een convenant voor drie jaar tussen de organisaties OVK, ZEBRA en SAW. Dit laatste om de kennis over de gevolgen van een verkeersongeval te vergroten en de professionele samenwerking te verbeteren. Deze drie organisaties besloten om samen een 'Steunpunt Verkeersslachtoffers' op te richten: een kenniscentrum dat het aanspreekpunt in Vlaanderen moest worden op het vlak van verkeersslachtoffers. Na een jaar veranderde de organisatie van naam en was Rondpunt een feit. Rondpunt richtte zich op alle betrokkenen in een zwaar verkeersongeval, zijnde de gewonde slachtoffers en hun omgeving, de nabestaanden, de veroorzakers en hun omgeving... Samen met ZEBRA, streefde Rondpunt van bij het begin eenmaking na; zowel inhoudelijk: één duidelijk aanspreekpunt in Vlaanderen omtrent verkeersslachtoffers; als financieel: een evenwichtige privaat-publieke samenwerking.

Na 3,5 jaar werd de formele eenmaking realiteit en gaf de minister van Welzijn groen licht voor de verdere financiering van vzw Rondpunt. Ook het Levenslijn Kinderfonds engageerde zich om de ZEBRA-acties binnen Rondpunt verder te ondersteunen. Sinds 1 januari 2011 is de fusie werkelijkheid en vormen ZEBRA en Rondpunt samen de nieuwe vzw Rondpunt.

2. Mission Statement

"Vzw Rondpunt ijvert voor een goede opvang van alle verkeersslachtoffers in Vlaanderen.

De vereniging is ervan overtuigd dat een betrokken en respectvolle omgang met verkeersslachtoffers, hun omgeving of de nabestaanden een verschil maakt. Ze gelooft in de mogelijkheden van wie door een verkeersongeval geraakt werd. Ze investeert in betere kansen voor alle betrokkenen bij een verkeersongeval en wil de zorgen van verkeersslachtoffers en hun omgeving verlichten. Kinderen en jongeren krijgen hierbij bijzondere aandacht.

Om verkeersslachtoffers met de beste zorgen te omringen ondersteunt Rondpunt de directe omgeving en de professionele hulpverleners bij het bieden van een goede opvang. Samenwerken is hierbij essentieel."

Met de twee andere convenantpartners, OVK en SAW, waren de afstemming en samenwerking van bij aanvang van een andere orde. Hun missies situeren zich immers op een ander, weliswaar aansluitend terrein. Het SAW faciliteerde Rondpunt in de eerste jaren op organisatorisch en logistiek vlak en er werd in het kader van de bijkomende opdrachten inzake opvang van verkeersslachtoffers ondersteuning geboden vanuit Rondpunt aan de CAW's: dit via onder andere vorming en adviesverlening. De lotgenotenvereniging was en is een belangrijke bron voor Rondpunt naar signalen toe en biedt de lotgenotenwerking ondersteuning op inhoudelijk en structureel vlak.

De ontwikkeling naar een autonome vzw Rondpunt en de fusie met ZEBRA veranderden aan de samenwerking met deze partners niets. Vanuit beide organisaties namen ook mensen een bestuursmandaat op.

Zoals reeds vermeld gaf de Vlaamse Staten-Generaal aanleiding tot twee andere beleidsbeslissingen:

- De uitbreiding van de diensten slachtofferhulp van de Centra Algemeen Welzijnswerk
- De aanstelling van de bijzondere commissaris voor de verkeersslachtoffers

De omzendbrief die de uitbreiding van de diensten Slachtofferhulp van de CAW's regelde en hen van bijkomende opdrachten voorzag onder andere naar verkeersslachtoffers toe, wordt momenteel zeer grondig geëvalueerd. Evaluaties door de sector zelf en de Vlaamse overheid hebben ertoe geleid dat Vlaams minister van Welzijn, Jo Vandeurzen, onder leiding van de bijzondere commissaris een werkgroep heeft opgericht die als opdracht heeft een voorstel te ontwikkelen inzake de opdrachten van de CAW's naar verkeersslachtoffers toe. Rondpunt maakt deel uit van deze werkgroep en tegen het einde van het jaar moet de werkgroep zijn voorstel klaar hebben.

Professor Frank Hutsebaut is sinds 2009 de bijzondere commissaris voor verkeersslachtoffers. Hij

heeft een voornamelijk beleidsbeïnvloedende rol en werkt nauw samen met Rondpunt.

3. Werken vanuit waarden

De werking en het aanbod van Rondpunt vertrekken resoluut vanuit de noden en behoeften van de betrokkenen bij een verkeersongeval: met name de directe betrokkenen (slachtoffers en veroorzakers), de naast- en nabestaanden, getuigen, kinderen, jongeren en volwassenen. Om deze noden en behoeften te identificeren, steunt de vzw op twee focusgroepen (een groep van nabestaanden en een groep van gewonde verkeersslachtoffers), lotgenotenwerkingen, ervaringsdeskundige bestuurders en tal van individuele contacten met direct betrokkenen.

Rondpunt hanteert in zijn werking een empathische en respectvolle houding. De preventie van secundaire victimisering is een continu aandachtspunt.

Via de ZEBRA-acties heeft de organisatie uitdrukkelijk oog voor jonge verkeersslachtoffers als directe of indirecte betrokkenen. Men streeft ernaar toegankelijk en aanspreekbaar te zijn voor, en nauw samen te werken met, alle betrokken overheden, sectoren/actoren, de lokale en regionale hulp- en dienstverlening, de lotgenotenorganisaties en de betrokkenen bij een verkeersongeval.

Rondpunt hanteert een welzijnsgerichte benadering. Dat wil zeggen dat alle betrokkenen, ook veroorzakers, recht hebben op gepaste hulp. We staan daarnaast eveneens iedereen bij die een rol speelt in de verbetering van de opvang en re-integratie van betrokkenen bij een verkeersongeval. Dit door:

- Actief kennis te ontwikkelen en deskundige informatie te verstrekken;
- Advies te geven aan actoren die een rol spelen in de opvang van de betrokkenen;
- Activiteiten op te zetten, producten en instrumenten te ontwikkelen;
- De gevolgen van een verkeersongeval onder de aandacht te brengen en ieders rol in de opvang te duiden;
- De ontwikkeling van gepaste hulp te ondersteunen en die zelf aan te bieden waar nodig.

Rondpunt beschouwt de opvang en begeleiding van betrokkenen bij een verkeersongeval als een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken regionale en federale overheden, de hulp- en

dienstverlening, betrokken sectoren/actoren en het brede publiek. Daarom koos ze ook bewust voor een privaatpublieke financiering.

4. Enkele speerpunten

Het credo van Rondpunt is kennis vertalen in samenwerking en werkbare instrumenten/producten zodat ze een wezenlijke betekenis hebben voor verkeersslachtoffers. De voorbije jaren nam de organisatie al heel wat initiatieven. Hieronder een overzicht van de voornaamste.

Wegwijs in een langdurig proces met vele aspecten

Een verkeersongeval is voor de betrokkenen meestal een schokkende en soms een traumatische gebeurtenis. In de acute fase, op de plaats van het ongeval of op de spoeddienst van een ziekenhuis, is er de schok van een onrustwekkende gebeurtenis en soms een lang en bang afwachten van de gevolgen. Het is belangrijk dat alle hulp- en dienstverleners zich in deze fase bewust zijn van de onzekerheid van het slachtoffer en zijn naasten. Het besef dat deze opvang cruciaal is voor het verdere verwerkingsproces, groeit steeds meer. Ook nazorg is van belang. Alle beroepsgroepen die in contact komen met een verkeersslachtoffer, naaste of nabestaande hebben hierin een verantwoordelijkheid. Na een verkeersongeval is het vaak moeilijk om opnieuw de draad van het leven op te pikken. Naast het belang van familie en vrienden heeft ook de huisarts vaak een belangrijke rol. Door zijn langetermijncontact met het gezin, kan hij sommige signalen van gecompliceerde rouw of van disfunctioneren van het gezin of gezinsleden oppikken. En indien nodig doorverwijzen naar verdere (therapeutische) hulp.

Een van de eerste producten van Rondpunt waren de gratis gids 'Als het verkeer je raakt. Praktische gids na een verkeersongeval' en de website www.watnaeenverkeersongeval.be. Beide informeren betrokkenen en hulpverleners over alle aspecten waar men na een verkeersongeval mee te maken kan krijgen. De gids geeft niet alleen informatie maar legt ook de complexiteit van de problematiek bloot.

Sinds 20 september 2011 verdeelt Rondpunt ook het educatief pakket 'Samengang. Het traject van een verkeersslachtoffer' voor beroepskrachten. Dat

bestaat uit een documentaire en een vormingspakket. De vele hulp- en dienstverleners waarmee verkeersslachtoffers, naasten en nabestaanden in contact komen, worden belicht.

Aan het pakket zijn drie doelstellingen verbonden:

- De lengte van het traject tonen;
- Focussen op de eigen beroepsgroep en de samenwerking met andere professionals;
- De (emotionele) impact van de job tonen.

De infolijn voor juridische en verzekeringstechnische vragen

Iedereen die direct of indirect betrokken is bij een verkeersongeval, kan bij Rondpunt terecht voor juridisch en verzekeringstechnisch advies. De betrokkenen hebben grote en kleine vragen, bijvoorbeeld over de minnelijke en gerechtelijke schaderegelingsprocedure, hun rechten, de politiebejegening, de contacten met het gerecht en advocaten. Vaak willen ze een tweede opinie, begrijpen ze de inhoud van bepaalde documenten niet of schatten ze de draagwijdte van bepaalde beslissingen verkeerd in. Tot slot weten ze soms niet waar ze met een bepaald probleem terecht kunnen. Rondpunt zorgt in al deze gevallen voor een gepaste doorverwijzing.

Werken aan attitude met de gedragscode voor BA-verzekeraars

Assuralia, de beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen heeft sinds februari 2011 een gedragscode omtrent de omgang met slachtoffers van zware verkeersongevallen bij een schaderegeling in het kader van een burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering. Rondpunt werkte actief samen met andere actoren aan de totstandkoming van deze code.

In de gedragscode worden verkeersslachtoffers en hun directe omgeving centraal gesteld in het schaderegelingsproces van een minnelijke regeling. Men heeft oog voor het leed van de slachtoffers en de affectieve band met naasten of nabestaanden. Dit betekent bijvoorbeeld dat in geval van overlijden een tijdje gewacht wordt met het voorstellen van een minnelijke regeling aan de nabestaanden. Deze gedragsregels zijn bindend voor de verzekeringsmaatschappijen burgerlijke aansprakelijkheid.

5. Kwetsbare groepen

Personen met een hersenletsel

Vele gewonde verkeersslachtoffers kampen met een hersenletsel. Het hoofd is immers zeer kwetsbaar en bij zwakke weggebruikers zijn hoofd- en schedelletsel de grootste oorzaak van overlijden en van blijvende fysieke beperking. Zo een beperking verandert veel in het leven van de betrokken persoon, maar ook in dat van zijn familieleden en onmiddellijke omgeving. Er zijn gevolgen van het letsel op medisch, sociaal, cognitief en emotioneel vlak, waardoor de toekomstperspectieven er plots totaal anders uitzien. Rondpunt besteedt bijzondere aandacht aan hen door onder andere het belang te onderstrepen van correct cijfermateriaal over incidentie en prevalentie, maar ook door de sensibilisering van beroepsgroepen die in aanraking komen met mensen met een hersenletsel. Concreet leidde dit laatste tot de ontwikkeling van een vormingspakket rond traumatisch hersenletsel voor huisartsen.

De ZEBRA-acties voor kinderen en jongeren

Wat kinderen betreft, werden vanaf het begin van ZEBRA vzw, het gezin, de school, het ziekenhuis en de revalidatiecentra erkend als belangrijke intermediairen. De ZEBRA-kit ondersteunt leerkrachten die geconfronteerd worden met een verkeersongeval in hun klas. ZEPPO helpt kinderen die ernstig gewond raakten in een verkeersongeval om zicht te krijgen op hun traject. Zebrawereld.be laat kinderen op een speelse manier kennismaken met emoties in het verkeer.

Gezinnen met een jong verkeersslachtoffer (0-15 jaar) kunnen sinds 2011 bij Rondpunt terecht voor trajectbegeleiding. Dit aanbod dat integraal met private middelen gefinancierd wordt is een antwoord op de grote nood bij deze bijzonder kwetsbare groep en aanvullend op het gesubsidieerde lokale aanbod dat slechts zeer beperkt aanwezig is. De opdracht van de diensten slachtofferhulp om een pool aan trajectbegeleiders samen te stellen en zo een aanbod te ontwikkelen ligt ter evaluatie. Afhankelijk van de beleidskeuzes die de Vlaamse overheid hier zal maken zal Rondpunt het eigen aanbod hierop afstemmen.

Het grote knelpunt bij jongeren geconfronteerd met een blijvend letsel na een verkeersongeval is niet zozeer de handicap, maar wel de zoektocht

naar vriendschappen en het verlies van vrienden waardoor ze in een sociaal isolement terecht dreigen te komen. Rondpunt ontwikkelde daarom BREAKBAAR⁶ en kreeg hiervoor de steun van de Vlaamse minister van Mobiliteit. Onder de vlag 'vriendschap stopt niet na een verkeersongeval' worden jongeren gesensibiliseerd rond de gevolgen van een verkeersongeval. Voor de campagne 2011 werden vijf vriendengroepen gevonden die toonden hoe vriendschap na een verkeersongeval wel nog mogelijk is. De 5 afleveringen vertellen telkens het verhaal van een van hen. BREAKBAAR moet uitgroeien tot een sensibiliserende jongeren-campagne die staat voor solidariteit.

Een visie op veroorzakers

Veroorzakers zijn een heterogene groep en bijstand aan hen is niet evident. Veroorzakers vinden moeilijk de weg naar hulpverlening en er is vaak een gebrek aan coherentie wat de maatregelen betreft die ten aanzien van veroorzakers worden genomen, dit op het vlak van bestraffing, behandeling, begeleiding en bemiddeling.

Om deze problematiek te identificeren en tot beleidsmatige oplossingen te komen, richtte Rondpunt een werkgroep op. Die is samengesteld uit leden die uit verschillende invalshoeken en domeinen met het thema worden geconfronteerd. Op basis van hun expertise werd een visienota⁷ opgesteld waarin Rondpunt pleit voor een integrale aanpak waarbij bestraffing, behandeling en begeleiding op elkaar worden afgestemd. Het ontbreekt justitie en de hulpverlening nu aan voldoende tools om een effectief beleid te voeren.

Ervaringen delen door lotgenotencontact

Bij lotgenoten vinden verkeersslachtoffers gelijkgestemde zielen. Ze kunnen elkaar voorzien van informatie en tips en zorgen ervoor dat mensen niet in een isolement terechtkomen op een moment dat ze hun geloof in de samenleving hebben verloren. Het typische aan lotgenotencontact is dat mensen spreken uit eigen ervaring en hierdoor een toetssteen hebben voor wat ze nu en in de toekomst

kunnen voelen en meemaken. Voor Rondpunt zijn lotgenoten enerzijds belangrijke partners om mee richting te geven aan de organisatie. Anderzijds is het de rol en de missie van Rondpunt om georganiseerd lotgenotencontact te ondersteunen en bekend te maken. Zo vinden verkeersslachtoffers hun weg naar verschillende groepen, waarvan twee specifiek voor verkeersslachtoffers of nabestaanden: www.ovk.be en www.over-hoop.be. Een concrete actie hier rond is de werkgroep 'ontmoeting' waarbij samen met diensten slachtofferhulp, lotgenotenverenigingen en trefpunt zelfhulp gezocht werd naar betere afstemming tussen hulpverlening en lotgenotenwerking. Met steun van Rondpunt is ook een project rond lotgenotencontact voor veroorzakers gestart.

Kennis maakt macht

Rondpunt probeert al zijn acties steeds goed te onderbouwen. Betrouwbare cijfers en ondersteunend onderzoek rond alle aspecten van verkeersongevallen zijn daarbij onmisbaar. Met name voor letselernst is er tot op heden een weinig nauwkeurige registratie. Rondpunt ondersteunt en participeert in initiatieven om de kennis over verkeersongevallen te verbeteren. Op vlak van onderzoek tracht Rondpunt relevant onderzoek zoveel mogelijk op te volgen. Regelmatig betreft Rondpunt ook universiteiten, hogescholen en onderzoekscentra voor nader onderzoek. Met een aantal van hen heeft dat tot een goede samenwerking geleid.

6. Tot slot

De opvang van verkeersslachtoffers verbeteren blijft een uitdaging. Rondpunt kiest resoluut voor samenwerking en naast continuering van haar aanbod ook voor vernieuwende projecten.

In september 2011 is het project 'Support@work' van start gegaan. Het project beoogt de professionele re-integratie van verkeersslachtoffers. Rondpunt ontwikkelde hiervoor een nieuwe methodiek waarin het persoonlijke netwerk van de betrokkene en zijn professionele omgeving met elkaar worden verbonden. Dit project wordt gefinancierd door het Europees Sociaal Fonds en loopt tot medio 2014.

In 2012 ten slotte pakt Rondpunt uit met het project 'Getuigen Onderweg'. Onderzoek toont aan dat getuigenissen een groot sensibiliserend karakter hebben. In de derde graad van het secundair

⁶ www.breakbaar.be en www.facebook.com/breakbaar.

⁷ Aanbevelingen met betrekking tot de bijstand aan en aanpak van veroorzakers van verkeersongevallen, Rondpunt, maart 2011.

onderwijs zullen verkeersslachtoffers en/of hun naasten/nabestaanden getuigen over hun ervaringen na een verkeersongeval. Rondpunt zorgt voor een duidelijke omkadering en ondersteuning voor zowel de getuige als de scholen. Dit nieuwe project krijgt ook de steun van de Vlaamse minister van Mobiliteit.

Astrid Rubbens*

Masterplan 2008 – 2012 – 2016. Nieuwbouwprojecten gevangeniswezen

Oude en overbevolkte inrichtingen

De Belgische gevangenissen en instellingen voor geïnterneerden zijn er niet al te goed aan toe: maar liefst 20 van de 34 gebouwen dateren uit de 19de eeuw en zijn dus aan vervanging of restauratie toe. Daarnaast kampt ons land op dit moment met een structureel tekort aan cellen. Voor een capaciteit van 8695 plaatsen bedraagt de gemiddelde bevolking in 2011 10600 (gebaseerd op populatiecijfers van het DG EPI). Dit betekent een tekort van ongeveer 2000 cellen wat neerkomt op een gevangenisoverbevolking van maar liefst 25%. De problemen die deze situatie met zich mee brengt zijn legio: onverantwoorde leefomstandigheden voor de gedetineerden en voor de personeelsleden, veiligheidsproblemen en een strafrechtelijk beleid dat als gevolg van de voormelde overbevolking zwaar onder druk komt te staan. Een geloofwaardige strafuitvoering betekent immers dat straffen die uitgesproken worden ook meteen op een correcte manier uitgevoerd worden, dat er geen wachttijden of periodes van straffeloosheid zijn, dat er een professionele opvolging is en dus controle op de uitvoering van de straf en dat er transparantie is voor dader en slachtoffer over de strafuitvoering. Door het huidige overbevolkingspercentage van 25% wordt zo'n geloofwaardige strafuitvoering echter een nauwelijks haalbare kaart waardoor de hele strafrechtsketen op de helling staat.

Politiek draagvlak voor verandering

De regeringsverklaringen van 21 december 2007 en 20 maart 2008 van de federale regering vroegen een actieplan voor de strafuitvoering en een versnelde aanpak van de overbevolking in de Belgische penitentiare inrichtingen. Het antwoord op die vraag naar een actieplan kwam er onder de vorm van een door de Minister van Justitie opgesteld "Masterplan 2008-2012 voor een gevangenisinfrastructuur in humane omstandigheden" dat op 18 april 2008 door de regering werd goedgekeurd. Dit Masterplan steunt op vier grote pijlers: verloren gegane capaciteit terugwinnen via renovatie, uitbreiding van de capaciteit op bestaande sites, nieuwbouw om capaciteit te creëren en nieuwbouw om oude inrichtingen te kunnen sluiten.

Methodologisch historisch keerpunt

De manier waarop de nieuwbouwprojecten uit het masterplan tot stand komen, vormt een historisch keerpunt voor de Belgische gevangenisnieuwbouw en de tot op heden gebruikte methodologie. Tot nu toe stond de Regie der Gebouwen immers steeds in voor het ontwerpen, bouwen en onderhouden van de penitentiare inrichtingen en fungeerde de FOD Justitie (DG EPI) louter als bezetter. Voor de nieuwe, nog te bouwen, inrichtingen die in het masterplan zijn opgenomen, heeft de federale overheid echter geopteerd voor een publiek-private samenwerking door middel van een DBFM-overeenkomst (infra).

PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKING

Publiek-private samenwerkingsverbanden zijn niet helemaal vreemd voor het Belgische gevangeniswezen. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoudscontract voor de technische installaties in de gevangenis van Hasselt, de aannemingsovereenkomsten met vzw's in het kader van psychosociale zorgverlening, de uitbesteding van de medicijnbedeling aan zelfstandige apothekers en de uitbesteding van de wasserij in enkele inrichtingen. Voor de nieuwbouwprojecten in het Masterplan gaat men evenwel veel verder dan deze kleinschalige samenwerkingsverbanden: kiezen voor PPS wat gevangenisnieuwbouw betreft, is kiezen voor een samenwerking tussen private firma's en de overheid bij de bouw, het onderhoud en de uitbating van de gevangenissen.

* Astrid Rubbens is Algemeen directeur van vzw Rondpunt (www.rondpunt.be).